

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วิกฤตการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2540-2541 ที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจ ทำให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างรวดเร็ว สาเหตุของปัญหาดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายนอกอันได้แก่การเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ทำให้ลูกหนี้สถาบันการเงินได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน เนื่องจากลูกหนี้ดังกล่าวได้กู้เงินจากกิจการวิเทศนกิจ ทำให้ภาระหนี้ของลูกหนี้เพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว สำหรับปัจจัยภายในนั้น เกิดจากการที่สถาบันการเงินพิจารณาให้สินเชื่อไม่รัดกุมเพียงพอ ไม่ได้วิเคราะห์สินเชื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่พึงปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเนื่องจากภาวะการแข่งขันของตลาดที่รุนแรง เช่น การให้สินเชื่อแก่ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นประเภทธุรกิจที่สถาบันการเงินได้รับความเสียหายมากที่สุด รวมทั้งยอดขายสินค้าบริการที่ตกต่ำลง เนื่องจากผู้บริโภคในประเทศที่มีกำลังซื้อลดลง อีกทั้งการส่งออกสินค้าบริการที่ทรุดตัวลงตามความซบเซาของเศรษฐกิจของนานาประเทศ ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลให้ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจไม่สามารถจ่ายชำระคืนเงินกู้ให้กับสถาบันการเงินได้ จนต้องกลายเป็นสินเชื่อที่มีปัญหาของสถาบันการเงินในที่สุด และเมื่อสถาบันการเงินต้องประสบกับปัญหาสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Performing Loan : NPL) ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้สถาบันการเงินต้องมีภาระในการกันสำรองสินทรัพย์จัดชั้นเพิ่มขึ้น และมีผลให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลง สถาบันการเงินจึงจำเป็นต้องระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อ และเป็นปัจจัยที่ทำให้การฟื้นฟูของภาคธุรกิจและระบบเศรษฐกิจเป็นไปได้ยากลำบาก ดังนั้นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างธุรกิจ จึงนับเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะช่วยให้ภาคธุรกิจสามารถอยู่รอดต่อไปได้ และช่วยให้สถาบันการเงินหลุดพ้นจากวิกฤตหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ได้ในเบื้องต้น ซึ่งจะช่วยให้สถาบันการเงินมีความพร้อมที่จะปล่อยสินเชื่อเข้าสู่ระบบได้อีกครั้งหนึ่ง

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นกระบวนการที่เจ้าหนี้และลูกหนี้สมควรใส่ใจ ปัญหาภาระหนี้ร่วมกันโดยไม่จำกัดวงเงินหนี้ที่จะตกลงกันระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ กล่าวคือไม่ว่าจะเป็นลูกหนี้รายใหญ่หรือรายย่อยก็สามารถปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ หากเจ้าหนี้ยินยอมที่จะปรับปรุงโครงสร้างหนี้

วัตถุประสงค์หลักในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ก็เพื่อให้ลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ในขณะที่เดียวกันเจ้าหนี้สถาบันการเงินมีโอกาสดำเนินชำระหนี้คืนสูงสุด ทั้งนี้เพื่อเพิ่มการปล่อยสินเชื่อเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยรวมมากขึ้น ซึ่งจะอำนวยให้ระบบเศรษฐกิจสามารถรักษาสภาพการจ้างงานเพิ่มขึ้น เพื่อลดแรงกดดันต่อสังคม

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้สำเร็จได้ ก็คือ เจ้าหนี้และลูกหนี้นั้นเอง โดยยอมเจรจากันด้วยการคำนึงถึงเหตุผลความจำเป็น หรือข้อจำกัดของแต่ละฝ่ายร่วมกันด้วยความจริงใจในการแก้ไขปัญหาหนี้กันอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม การให้และการใช้สินเชื่อที่ดีมีคุณภาพก็จะคงอยู่ต่อไป เนื่องจากลูกหนี้พร้อมปรับตัวเองเพื่อให้ชำระหนี้ได้ และสถาบันการเงินก็จะได้รับชำระหนี้ซึ่งจะส่งผลให้สถาบันการเงินมั่นคง สามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการระดมเงินจากประชาชนและปล่อยกู้ให้กับลูกหนี้ในระบบเศรษฐกิจได้อย่างสม่ำเสมอต่อไป

ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ประกาศหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2541 เพื่อให้สถาบันการเงินใช้เป็นแนวทางพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้แก่ลูกหนี้ที่ประสบปัญหาการชำระหนี้จากผลวิกฤติทางเศรษฐกิจ แต่ยังมีแนวโน้มที่จะดำเนินธุรกิจต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากรอบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้จะเน้นสำหรับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ประเภทธุรกิจหรือนิติบุคคล แต่ก็ได้เปิดกว้างให้สถาบันการเงินปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้แก่ลูกหนี้นุคคลธรรมดาที่ประสบปัญหาการชำระหนี้ด้วย

หลักเกณฑ์สำคัญของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงิน คือ ผู้บริหารของสถาบันการเงินต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ดังนี้

1. จะต้องกำหนดนโยบายและวิธีการไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร
2. เป็นนโยบายที่ครอบคลุมกระบวนการของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การประเมินสถานการณ์ทางการตลาด ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับฐานะและการดำเนินงานของลูกหนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการคัดเลือกลูกหนี้ที่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และการคาดการณ์ถึงความสามารถดำรงอยู่ของกิจการหรือการชำระหนี้ภายใต้ข้อตกลงของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้
3. เมื่อมีการเซ็นสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้ว สถาบันการเงินจะต้องประเมินผลการชำระหนี้ของลูกหนี้ที่ได้รับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้อย่างใกล้ชิด

กระบวนการต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น สถาบันการเงินจะต้องจัดทำเอกสารหลักฐานประกอบอย่างสมบูรณ์และจะต้องดำเนินการตามมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วย เช่น วิธีรับรู้ขาดทุนที่เกิดจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เป็นต้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้
2. เพื่อศึกษาถึงการจัดทำเอกสารประกอบและการรายงานผลการปฏิบัติงานของธนาคารพาณิชย์ไทย
3. เพื่อศึกษาถึงวิธีปฏิบัติทางบัญชี และการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย
4. เพื่อศึกษาถึงปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทย ในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาถึงขั้นตอนการปรับโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทย ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทยในจังหวัดเชียงใหม่
2. วิธีการศึกษา

แหล่งข้อมูล

  - 2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)

จากการสัมภาษณ์ และส่งแบบสอบถามผู้ตรวจสอบของธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ และเจ้าหน้าที่อำนวยสินเชื่อ ของธนาคารพาณิชย์ไทย
  - 2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)

ทำการศึกษาค้นคว้าจากมาตรฐานการบัญชี ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้
2. เพื่อทราบถึงแนวทางในการจัดทำเอกสารประกอบ และการรายงานผลการปฏิบัติงานของธนาคารพาณิชย์ไทย

3. เพื่อทราบถึงวิธีปฏิบัติทางบัญชี และการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย

4. เพื่อทราบถึงปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทย ในจังหวัดเชียงใหม่

นิยามศัพท์

การปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา¹ (Troubled Debt Restructuring : TDR) หมายถึง การที่เจ้าหนี้อินยอมผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ให้ลูกหนี้ที่ประสบปัญหาทางการเงิน ซึ่งตามปกติจะไม่พิจารณายินยอมให้ การยินยอมนั้นอาจเกิดจากเหตุผลทางเศรษฐกิจหรือทางกฎหมาย การปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาให้รวมถึงการที่เจ้าหนี้อิยดทรัพย์หรือกลับเข้าครอบครองสินทรัพย์ หรือการที่ลูกหนี้โอนสินทรัพย์หรือส่วนได้เสียในส่วนของเจ้าของของลูกหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ ราคาตามบัญชีของลูกหนี้² หมายถึง เงินลงทุนในลูกหนี้หักด้วยค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ หรือบัญชีปรับมูลค่าอื่น ๆ

มูลค่ายุดิธรรม³ หมายถึง มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต คิดลดด้วยอัตราดอกเบี้ยในตลาด

Non Performing Loan (NPL) หมายถึง หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในระบบสถาบันการเงิน

Minimum Loan Rate (MLR) หมายถึง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าย่อยขั้นต่ำ

Minimum Overdraft Rate (MOR) หมายถึง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าเงินเบิกเกินบัญชีขั้นต่ำ

Minimum Retail Rate (MRR) หมายถึง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าย่อยทั่วไปขั้นต่ำ

¹ สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 34 การบัญชีสำหรับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา (2542) : หน้า 4.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.